

tomonidan ilgari surilgan. Uning fikricha, leksika alohida so'zlarning ma'nolarini, morfologiya so'zlarning tuzilishini, sintaksis so'z birikmalarining tuzilishini o'rganadi. Uning fikricha, o'ziga xos noyob so'z birikmalarini o'rganuvchi mustaqil sohaga ehtiyoj bor. E.D.Polivanov frazeologiyaning tilshunoslikda mustahkam o'rnashib olishiga ishonchi komil edi va bu sodir bo'ldi. Frazeologiyani tilshunoslikning alohida sohasi sifatida o'rganish masalasini rus olimi V.V.Vinogradov ham ilgari surgan. V.V.Vinogradovning katta xizmati shundaki, u frazeologik birliklarni semantik guruhlariga ajratgan. V.V. Vinogradov frazeologiya bir elementning ma'nosi ikkinchisiga bog'liq bo'lgan va nutqda tayyor holda ishlatiladigan barcha iboralarni o'z ichiga oladi deb hisobladi. Uning tasnifiga ko'ra frazeologiya motivatsiyasiga asoslanadi, ya'ni butun ma'no va tarkibiy qismlarning ma'nolari o'rtasidagi mavjud munosabatlardan iborat. Masalan, in der jemand einem anderen den Kopf wäscht iborasi birovning boshini yuvmoq deya to'g'ri tarjim qilinib konkret vaziyatni bildiruvchi erkin iborani bildiradi. Individual leksemalar birlamchi lingvistik belgi sifatida namoyon boladi. "kimgadir keskin tanbeh bermoq" ma'nosini bildiradi. Frazeologiya tarkibidagi ayrim leksemalar so'z birikmasida ikkilamchi lingvistik belgi sifatida namoyon bo'ladi; In den sauren Apfel beißen iborasi o'z ma'nosida nordon olmani tishlamoq konkret ma'noga ega, ammo uning frazeologik jihatdan olib qaraganda kimgadir yoki qandaydir vaziyatga nisbatan yoqimsiz ish qilishga majbur bo'lish ma'nosini anglatadi. Shu munosabat bilan frazeologizmlarning bevosita ya'ni to'g'ridan-to'g'ri va ko'chma ma'nosi mavjud. Ba'zi so'z majmualari matnda faqat bitta ma'noni anglatadi, boshqalari esa ikkala ma'noni ham anglatadi.

a) Dank sagen, das Rote Kreuz : bu frazeologizmlarda komponentlar o'zlarining to'g'ridan-to'g'ri ma'nosini saqlab qolganligi va hech qanday semantik o'zgarishlarga duchor bo'lmaganligi sababli, ikkala misoldagi butun ibora faqat erkin ma'noga ega.

b) gang und gäbe frazeologizmida : leksik komponentlar erkin ma'noga ega emas va, ya'ni bu iboradan tashqari alohida ishlatilmaydi, shuning uchun butun ibora faqat frazeologik ma'noga ega.

Frazeologizmlar quyidagi so'z majmualariga ega:

a) jmdm einen Korb geben-(kimgadir quti bermoq): so'z birikmasi ham erkin, ham frazeologik ma'noni anglatishi mumkin, ammo ular bir-biriga bog'liq emas, ya'ni omonimdir va ularni amalga oshirish uchun turli kontekstlarga murojaat qilinadi;

b) Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm-(Olma olma daraxtidan uzoqqa tushmaydi): erkin va frazeologik ma'nolar o'rtasida metaforik bog'lanish mavjud. Bu maqolning erkin ma'nosi alohida, konkret vaziyatga nisbatan amalga oshishi bilan birga frazeologik ma'noning aktuallashuvi bilan birga amalga oshishi mumkin;

v) die Achseln zucken-(yelka qisimoq): ikkala ma'no bir vaqtda amalga oshishi mumkin.

1) Ko'p ma'nolilik – turg'un so'z majmualari bir nechta so'zlardan iborat.

2) Turg'un birikma hosil qilish – turg'un so'z majmuasini aynan o'sha so'z birikmasidan bilamiz. Harald Burgerning fikricha, bu ikki xususiyatni namoyon qiluvchi turg'un so'z majmualari kengroq ma'noda frazeologiyani tashkil qiladi.

Barqarorlik degani:

a) leksik-semantik barqarorlik, ya'ni hech bir leksema boshqasiga almashtirilishi mumkin emas:

b) bei jmdm einen Stein im Brett haben (быть на хорошем счету)-Frazeologiyada so'zni sinonim bilan almashtirilib bo'lmaydi.

b) Grammatik tuzilmaning barqarorligi:

auf des Messers Schneide stehen (in Gefahr sein) auf der Schneide des Messers stehen -grammatik nuqtai nazardan hech narsani o'zgartirmaslik kerak.

3) Frazeologizmlarning semantik birligi – frazeologizmlar (bu turg'un so'z majmualarining tor guruhini bildiradi) yuqori darajadagi idiomatizatsiyaga ega (bu frazeologizm komponentlarini semantik o'zgartirish yoki qayta talqin qilishni anglatadi). Frazeologizmning ma'nosi uning qismlarining ma'nosidan mutlaqo farq qiladi, uning tarkibiy qismlarining barchasi yoki ayrimlarining semantik o'zgarishi natijasi bo'ladi:

etwas schwarz sehen-qora narsani ko'rmoq "pessimistik bo'lmoq". Qora va ko'rish ma'nolari, leksik birlik hosil qilgan.

an jmdm einen Narren gefressen haben (jmdn sehr gern haben, sich in jmdn vernarrt haben)-kimnidir juda yaxshi ko'rmoq,

jmdm. einen Korb geben, jmds Heiratsantrag ablehnen; jmdn abweisen.

Idiomatik frazeologizmlar esa to'liq idiomatik frazeologizmlar yoki frazeologizmning barcha komponentlari qayta talqin qilinadi va semantik jihatdan o'zgartirilishini anglatadi.

- qisman idiomatik frazeologizmlar yoki qisman idiomalar – ba'zi komponentlar o'zining lug'aviy ma'nosini saqlab qoladi masalan;

Blinde Passagier (ruxsatsiz sayohat qilgan yo'lovchi, yashirincha),

sich in Fäustchen lachen (yashirin yomon quvonchni his qilish, yashirin kulish);

Frazeologizmlar lug'at bilan chambarchas bog'liq holda mavjud. Ularni o'rganish lug'at tarkibi, ta'lim va nutqda leksik birliklardan foydalanishni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu atama haqida gapirganda, tilimiz bir zumda yuqoridagi tushunchani anglatuvchi boshqa tushunchaga aylanadi. Frazeologik birliklar har qanday tilning o'ziga xosligi jamlangan maxsus til vositalaridir. Tor ma'noda frazeologiya tilshunoslikning barqaror nutq tezligini o'rganadigan bo'limidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Телия, В.Н. Фраzeология/В.Н. Телия//Фраzeология [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <http://tapemark.narod.ru/les/560a.html>. – Дата доступа: 21.03.2014.

2. Pezely H. Unterdeutsches Deutsch. in: Der Sprachwart, Stuttgart 1959/6 Schulz-Basler. Deutsches Fremdwörterbuch. Straßburg und Berlin, 1913;

3. Scharnhorst J. Das Fremdwort – ein heißes Eisen in die Sprachpflege. In: Sprachpflege, 1967.

4. Микитич Л. Д. Иноязычная лексика. Л., 1967; Крысин Л. П. О причинах лексического заимствования. 1965.

NEMIS TILIDA CHET TILLARIDAN O'ZLASHGAN SO'ZLARDA BO'G'IN MUAMMOSI

Pulatova Muxlisa Nurmaxmat qizi

O'zMU Lingvistika (Nemis tili)

Mutaxassisligi 2 kurs magistranti

Ismailov Y. N

Ilmiy rahbar: f.f.n., dot.

Annotatsiya: *Maqolada nemis tilidagi chet tilidan o'zlashgan so'zlarda bo'g'in muommosi muhokama qilinadi, nemis tili vakillari ongida ushbu so'zlarning bo'g'in xosil qilishda paydo bo'ladigan muammolar ushbu maqolada ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *lug'aviy birlik, so'z o'zgaruvchanligi, so'z boyligi, fonetika, tovush, bo'g'in, tasvir, lingvistik ong, til, artikulyatsiya, bo'g'in yasash doirasi, chet tiliga oid so'zlar, olinma so'zlar, so'z o'zlashishining sabablari, so'z talaffuzi va imlosi.*

THE PROBLEM OF SYLLABLE IN WORDS BORROWED FROM FOREIGN LANGUAGES IN GERMAN

Annotation: *the article discusses syllable circulation in words borrowed from a foreign language in German, the problems that arise in the minds of representatives of the German language in the syllable dressing of these words are revealed in this article.*

Keywords: *vocabulary unit, word variability, vocabulary, phonetics, sound, syllable, image, linguistic consciousness, language, articulatsya, syllable-making circle, foreign language words, derived words, reasons for word mastery, word pronunciation and spelling.*

Til - jamiyat taraqqiyoti bilan bog'liqdir. Ma'lumki, ko'pchilik odamlar zamonaviy dunyo ichida bir nechta tillarda gaplashadi, ya'ni ular ikki tilli yoki ko'p tilli deb yuritiladi. Dunyoda sodir bo'layotgan madaniy jarayonlar albatta tadqiqotga hissa qo'shadi bir nechta xorijiy tillar o'z navbatida aloqa, madaniy almashinuv biznesni osonlashtiradi. Xalqaro muloqot tili ingliz tilidir. So'zlashuvchilar soni bo'yicha ingliz tili dunyoda ikkinchi o'rinda turadi (taxminan 1milliard). Yevropada ijtimoiy rivojlanishning zamonaviy tendentsiyalari birinchi o'nlikka kirgan nemis tili rolining oshishiga hissa qo'shadi. Statistika ko'ra, har yili 15-18 million odamni nemis tilini o'rganishni boshlaydilar. Nemis tilida Lotin va fransuz tilidan tashqari italyan tilidan o'zlashgan so'zlarning ham salmog'i ham anchagina. Bunga asosiy sabab XV asr va XVI asrning birinchi yarmida Italiyada gumanizm (feodalikka qarshi kurash) va kapitalizm rivojlandi. Bu esa Italiyani yetakchi davlatga aylantirdi. Italyan tilidan nemis tiliga moliya, harbiy va san'at sohasidagi so'zlar o'zlashgan. Opera. Konzert, Bank, Soldat, Granate kabi boshqa so'zlar kirib kelgan [1].